

PoljaMoči

Stres pri podeželskih ženskah

Dr. Barbara Vogrinc Švigelj,
raziskovalka na Inštitutu Karakter

Na univerzi v Georgiji so opravili raziskavo, ki je zajela več kot dva ducata žensk, poročenih s kmeti na podeželju v tej ameriški zvezni državi, toda njene izsledke bi, če ne bi vedeli, od kod je njena ciljna skupina, kaj lahko povezali s ciljno skupino žensk na podeželju v Sloveniji, pa tudi drugod po Evropi. Kaj so ti izsledki pokazali?

Udeleženke raziskave so razdelili v šest manjših skupin in z njimi opravili pogovore, v katerih so razprle temo o tem, da je velik del njihovega dela na kmetiji neviden, včasih celo njim samim. To delo velikokrat vključuje vsa t. i. nekmetijska opravila, se pravi hišna

opravila, delo na dvorišču in skrb za otroke. Dve tretjini udeleženk raziskave je sicer zaposlenih za polni delovni čas zunaj kmetije. Tako zagotavljajo večjo denarno stalnost in bolj gotovo zdravstveno oskrbo tudi drugim članom svojih družin, ki se sicer preživljajo s kmetovanjem v negotovih okoliščinah. Več kot polovica jih tudi vodi knjigovodstvo svojih kmetij, mnoge pa poleg vsega opravljajo tudi določena kmetijska opravila.

PREOBREMENJENOST Z DELOM

Preobremenjene z delom, katerega velik del je neviden, ženske na kmetiji doživljajo stres, ki se ga prav tako v velikem delu ne vidi. Še več, one morajo biti »svetla točka v dnevu vseh«, kar pomeni, da se morajo spoprijemati tudi s stresom, ki ga doživljajo njihovi bližnji, zlasti možje, ki jih prav tako pesti preobremenjenost z delom. Ali, kot je povedala ena od žensk, udeleženih v raziskavi: »Vsakič, ko je mož v stresu, njegovo največje breme pade name.«

Rezultati raziskave so zanimivi predvsem zato, ker kažejo sliko, kakršno lahko vidimo tudi pri nas, pa tudi drugod po Evropi. Da kaj takega lahko vidimo tudi na slovenskem podeželju – to potrjujejo tudi besede, s katerimi je bila opisana podoba slovenske kmetice v predavanju na izobraževalnem dogodku *Počutje na kmetiji – skrb zase, moč za vsak*

dan!, ki je v okviru projekta *PoljaMoči* potekal ob letošnjem svetovnem dnevu varnosti in zdravja pri delu: »Na kmetiji ženska ni le pomoč. Pogosto je tista, ki drži sistem pokonci. A vseeno (pogosto) ostaja v senci.«

Projekt *PoljaMoči* si prizadeva za izboljšanje duševnega zdravja kmečkega prebivalstva v Sloveniji na osnovi celostnega pristopa, ki zajema izobraževanja na področju skrbi za dobro duševno zdravje in zmanjšanje psihosocialnih tveganj. V okviru tega je bil predstavljen tudi evropski projekt *SafeHabitat*, v katerem sodeluje tudi Slovenija. Ta projekt poskuša odgovoriti na vprašanje, kako z boljšim znanjem in upoštevanjem dobrih praks do večje varnosti in zdravja na kmetijah. Tukaj ga izpostavljamo zato, ker njegovi izsledki med drugim potrjujejo, da enako kot za ženske na podeželju v ameriški zvezni državi Georgiji velja tudi za ženske na podeželju po Evropi, vključno s Slovenijo. Med drugim je namreč pokazal dvojico.

Evropske kmetovalke težko usklajujejo svoje skrbstvene obveznosti in imajo malo možnosti, da jih pri delu na kmetiji kdo zamenja. Njihova duševna obremenitev pa ni le posledica preobremenjenosti z delom, temveč tudi njihove nevidnosti v družbi in politiki.

Da enako kot v Ameriki velja tudi pri nas, pa tudi drugod po Evropi, pa potrjuje tudi nedavno poročilo Evropske agencije za varnost in zdravje pri delu Duševno zdravje v kmetijstvu: preprečevanje in obvladovanje psihosocialnih tveganj za kmete in kmetijske delavce. Med drugim namreč izpostavlja sledeče. Splošno prepoznan dejavnik psihosocialnega tveganja za evropske kmetice, vključno s slovenskimi, je, da so preobremenjene z gospodinjskimi opravili in skrbstvenimi obveznostmi. Stresne razmere zanje pa ustvarjajo tudi kmetijska opravila, ki jih še dodatno bremenijo, pa tudi tiste vrednote kmečke kulture, ki jih določa nazadnjaško izročilo. To pomeni, da se od njih pogosto pričakuje, da bodo bremena prenašale na patriarhalen način, pogosto brez priznanja in družinske podpore pri opravljanju nalog.

Prispevek je bil pripravljen v sklopu projekta *Počutje na kmetiji: krepitev virov in znanj, ki se osredotoča na kmečko prebivalstvo*, ki se sooča z različnimi izzivi na področju duševnega zdravja zaradi specifičnih okoliščin, v katerih živijo in delajo. Projekt izvajajo Znanstvenoraziskovalni center SAZU, Zveza slovenske podeželske mladine, Inštitut Karakter in Zavod ZRNO. Sofinancira ga Ministrstvo za zdravje RS.